

УДК 1:16:316

Теоретичні передумови формування феномену постправди в світоглядному просторі метамодерну

THEORETICAL PREREQUISITES OF THE FORMATION OF THE PHENOMENON OF POST-TRUTH IN THE SPACE OF METAMODERN WORLDVIEW

МЕЧИКОВ Сергій – аспірант другого року навчання ОНП «Філософія» кафедри філософії і педагогіки НТУ «Дніпровська політехніка», просп. Д. Яворницького, 19, м. Дніпро, 49005, Україна

ORCID <https://orcid.org/0009-0005-5732-0317>

MECHUKOV Serhii – postgraduate student of the second year of study ESP «Philosophy», Department of Philosophy and Pedagogy, Dnipro University of Technology, ave. Dm. Yavornitskogo, 19, Dnipro, 49005, Ukraine

Анотація. Феномен постправди досліджується в контексті метамодерної культурної парадигми, спираючись на її осцилятивну специфіку, як коливання між цінностями модерну та їх заперечення постмодерном, де модерн виступає стратегією, а постмодерн – тактикою світоглядно-філософських здійснень. Метою статті є виявлення теоретичних передумов формування феномену постправди в інформаційному полі метамодерної культури. Світоглядними характеристиками метамодерну в дослідженні визначені: осциляція, індивідуалізація, атопічність, «нова щирість», що створюють підстави для розквіту постправди в мозаїчній картині інформаційного простору. У дослідженні представлено передумови формування постправди в добу метамодерну, які визначаються становленням теорії істини в континентальній філософії ХХ століття та тотальною діджиталізацією інформаційного простору, що формується за нелінійним принципом ризомного мислення. Аналіз зарубіжної та вітчизняної літератури фіксує підвищення інтересу до дослідницької проблематики метамодерну, при цьому визначаючи домінування мистецького аспекту сучасної культурної доби відповідно до «неоромантичного повороту». Вивчення феномену постправди потребує активізації досліджень з боку політичного метамодерну та його інтерпретацій у контексті діджиталізації інформаційного простору. Теоретичними передумовами формування феномену постправди визнаються переосмислення критеріїв істинності в феноменології Е. Гусерля, М. Гайдеггера, Г. Аренд, а також епістемологічні студії постмодерну, представлені поглядами В. Беняміна, Ж. Дельоза, А. Бад'ю, Ж. Лакана. На підставі постмодерного скептицизму і нігілізму щодо можливостей збагнення абсолютної істини формуються умови підміни істини правдою, яка допускається у вигляді вільних інтерпретацій як передумова виникнення феномену постправди. Постмодерн на тлі філософських пошуків істини та тенденції суб'єктивізації методології її виявлення сприяє виокремленню з філософського концепту істини поняття правди та формує підстави для легітимізації постправди як осцилятивної позиції метамодерну між правдою та хибістю.

Ключові слова: метамодерн, постмодерн, істина, правда, постправда, осциляція.

Summary. The phenomenon of post-truth is studied in the context of the metamodern cultural paradigm based on its oscillatory specificity, as an oscillation between the values of the modern and their denial by the postmodern, where the modern acts as a strategy, and the postmodern as a tactic of worldview-philosophical realizations. The purpose of the article is to identify the theoretical prerequisites for the formation of the post-truth phenomenon in the information field of metamodern culture. The worldview characteristics of metamodernism are defined in the study as oscillation, individualization, atopy, 'new sincerity' which create grounds for the flourishing of post-truth in the mosaic picture of the information space. The study presents the prerequisites for the formation of post-truth in the era of metamodernity, which are determined by the formation of the theory of truth in the continental philosophy of the 20th century and the total digitalization of the information space that is formed according to the non-linear principle of rhizome thinking. The analysis of foreign and domestic literature records an increase in interest in the research issues of metamodern, while determining the dominance of the artistic aspect of the modern cultural age in accordance with the 'neo-romantic turn'. The study of the phenomenon of post-truth requires the activation of research on the part of political metamodern and its interpretations in the context of digitalization of the information space. The theoretical prerequisites for the formation of the phenomenon of post-truth are the rethinking of the criteria of truth in the phenomenology of E. Husserl, M. Heidegger, A. Arend, as well as epistemological studies of postmodernism represented by the views of W. Benjamin, G. Deleuze, A. Badiou and J. Lacan. On the basis of postmodern skepticism and nihilism regarding the possibilities of understanding the absolute truth, conditions are formed for replacing truth with truth which is allowed in the form of free interpretations as a prerequisite for the emergence of the phenomenon of post-truth. Against the background of the philosophical search for truth and the tendency to subjectify the methodology of its discovery, postmodernity contributes to the separation of the concept of truth from the philosophical concept of truth and forms the basis for the legitimization of post-truth as an oscillating position of the metamodern between truth and falsehood.

Key words: metamodern, postmodern, truth, true, post-truth, oscillation.

Вступ. Доба метамодерну, яка визнається як світоглядна парадигма сучасності, вперше в історії європейської культури не пропонує людині ідейних детермінант та однозначних ідеологічних настанов. Людина метамодерну «бере створення сенсу у власні руки». Цей сенс не треба проєктувати на будь-які детермінанти, майже езистенційна позиція «тут й тепер» не влаштовує метамодерн. Сенс буття маніфестується в кожному прояві Всесвіту, в голограмі, що представлена в кожній точці буття цілісно. Ханзі Фрайнахт у своїй роботі «The Listening Society» називає це явище метамодерну «всесвіт у піщинці» [17, с. 177]. У цьому хитанні (осциляції) між цілісністю й індивідуальною неповторністю кожного, метамодерн формує різні вектори можливих світоглядних коливань: секулярність – духовність, езотерика – екзотерика, іронія – щирість, співробітництво – конкуренція, індивідуальне – загальне, трансцендентне –

екзистенційне. Подібно до цих світоглядних коливань, що не відкидають протилежності, а допускають все досягнуте попереднім досвідом людства, формується й соціально-політичні настанови метамодерну, що хитається між верхом й низом суспільства, між лівими та правими в політиці, між авторитарними та демократичними формами державності.

У такий спосіб виникає проблема, що потребує теоретичного вирішення та практичного застосування до створення небезпечного простору існування людства, яке опинилось на межі самознищення (загроза атомної війни стає реальною як ніколи). Сутність проблеми полягає в протиріччі між напрацьованим філософським досвідом опанування істини та явищем постправди, яке відсторонено від істинності набуває в масовій свідомості хибних ознак «правди» та керує маніпуляційними процесами на різних рівнях соціального буття.

Аналіз останніх досліджень. Метамоделн як «нова культурна парадигма» впевнено стверджує себе, починаючи з 2010 року, з «легкої руки» її ідеологів, нідерландських філософів Тимотеуса Вермюлена і Робіна ван ден Аккера, які у своїй роботі «Нотатки про метамоделн» [23] заклали основи розуміння світоглядної специфіки постпостмоделної доби. Визначивши характерні риси світогляду метамоделну, такі як осциляція (коливання) між цінностями моделну та їх негайно постмоделном, на що слушно вказує українська дослідниця Ю. Шабанова [12], неоромантичний поворот або «прагматичний романтизм», щирість почуттів («шира іронія»), «інформована наївність»), атопічність, перформативність тощо, Т. Вермюлен та Р. ван ден Аккер, разом із Е. Гіббонсоном продовжуючи обґрунтовувати його специфіку в роботі «Метамоделнізм: історія, вплив і глибина після постмоделнізму» [15], стверджують що сучасність, це лише передчуття «нової культурної парадигми», яка перебуває в стані становлення. Слід зазначити, що відомі дослідники метамоделну, такі Люк Тьорнер [21; 22], Сет Абрамсон [14], Олександра Думітреску [16], Ханзі Фрайнахт [17], Джейсон Сторм [19], Річард Роумсон та Пенг Лейман [18], виділяють його осцилятивну природу як визначальну рису світогляду. Саме хитання між протилежними світоглядними позиціями моделну та постмоделну, формують безпрецедентну ознаку світогляду метамоделну, яка займає серединну позицію, відповідно до терміну мета (metaxis) у тлумаченні Платона, що слушно обґрунтовує Торхельге Аллерн в статті «Міф і Метаксис та Міф про Метаксис» [20].

Серед українських дослідників метамоделну споглядаємо зацікавленість цією культурною парадигмою переважно в естетичному вимірі, що природньо пояснюється перевагою його світоглядних тенденцій в мистецькому просторі. У зв'язку з цим треба зазначити роботи О. Губернатор [1], Д. Дроздовського [3], Н. Загурської [4], К. Моцаренко [8], Ю. Одробінського [9], Ю. Шабанової [13]. Надані вітчизняні дослідники роздивляються специфіку метамоделну через мистецьку оптику, педалюючи такі риси метамоделну як неоромантичний поворот до «широї чутливості» та перформативність в естетичних вимірах означеної доби.

Значно менше уваги у вітчизняному та зарубіжному дослідницькому просторі приділяється соціально-політичній проблематиці, до якої звертаються декілька українських вчених, такі як Д. Дроздовський [2], А. Меньшеніна [7], Є. Середя [11], публікації яких носять скоріше публіцистичний або прикладний, ніж теоретичний характер. Серед небагаточисельних досліджень політичного аспекту метамоделну слід зазначити роботи молодого харківського дослідника О. Манюкова [5; 6], який обґрунтовує доцільність політичного метамоделну через виміри нової автентичності, методологічно спираючись на соціальні погляди Ханзі Фрайнахта.

Отже, метою статі є виявлення теоретичних передумов формування феномену постправди в інформаційному полі метамоделної культури. Досягнення наданої мети забезпечується вирішенням наступних дослідницьких завдань: визначення специфіки метамоделного світогляду; аналіз теорії істини в феноменологічних ученнях ХХ століття та епістемологічних студій постмоделну як передумов формування феномену постправди в добу метамоделну.

Виклад основного матеріалу. З огляду на сучасні прояви метамоделну, що характеризується базовими ознаками невизначеності, непередбаченості, нестабільності соціальних сценаріїв в умовах тотальної діджиталізації, загострюється необхідність усвідомлення смислу людського буття в соціально-політичному вимірі. Діджиталізація та глобалізація як природне поле здійснення метамоделну внесли кардинальні зміни в екзистенційні стани людини та вектори соціального розвитку

як окремих країн, так й людства в цілому. Зокрема, феномен постправди, що виступає ознакою метамоделної інформаційної культури та його небезпечним чинником для України та й всього людства, що підсилює маніпуляційні процеси в межах міжособистісних, міжконфесійних, міжнаціональних та міждержавних конфліктів. Один з провідних теоретиків метамоделну Ханзі Фрайнахт в своїй роботі «The Listening Society» зауважує: «Метамоделн – ... це розвиток зрілого ступеню, на якому люди беруть на себе відповідальність як співавтори нашого соціально створеного всесвіту» [17, с. 77], визначаючи відповідальність головним контентом метамоделної філософії.

Поняття постправди з'являється та поширюється саме в добу метамоделну. Здається в інші часи та світоглядні парадигми для постправди не існувало умов. Істина, як основна гносеологічна категорія, трималась на раціонально-логічному або емпіричному обґрунтуванні критеріїв всезагальності та об'єктивності. Альтернатива раціонального пізнання істини представлена в ірраціонально-інтуїтивному збагненні глибини реальності в містичних, релігійних чи естетичних вимірах, схоплення істини в її суб'єктивному проживанні. При цьому так чи інакше, в історії європейської культури, й зокрема філософії всі нерациональні альтернативи збагнення істини вписувались в парадигмальний простір певної культурної доби, її світоглядних настанов та відповідної культури мислення, будь-то теоцентризм або містицизм середньовіччя чи крайній соліпсизм пізнього романтизму.

Знаковим явищем у переосмисленні критеріїв істинності, виступає феноменологія, як спроба відкинути існування речей або подій та в пошуках істини проаналізувати чисті уявлення, як форми об'єктивної дійсності. Засновник феноменології Е. Гусерль, апелюючи скептичним інструментарієм до процедури *epoche*, прагне відмовитися від відповідності описів будь-якої зовнішньої, міфічної реальності та виявити чітке її прояснення. Це й буде істина, відповідно до феноменологічної оптики, яка тримається на позиції, що природознавчі науки підміняють істину. Антропоморфна та людиновимірна наука, відповідно до Гусерля замикається на теоретичних абстракціях. Тоді як істина маніфестує себе в безпосередньому переживанні життєвого досвіду, якій не може бути відірваний від практики, що забезпечує наближення до істини абсолютної. При цьому, поняття істини у самого Гусерля достатньо розмите, а сам філософ у своїх судженнях коливається між ідеалізмом та інтуїтивізмом.

М. Гайдеггер переглядає кореспонденту теорію істини з урахуванням істинної сутності речей, що відкриває себе через собитійність, посилаючись на розуміння істини в Давній Греції, де *алетейя* (др.-греч. ἀλήθεια) – етимологічно пояснювалась як «не прихована», явна, очевидна. При цьому, український дослідник І. Павленко зауважує: «Слід зазначити розбіжність етимології грецького слова ἀλήθεια в інтерпретації Гайдеггера та її філософським змістом для стародавніх греків. Зокрема, Сократ у «Федрі» говорить про важкодосяжність істини, трактуючи саму істину як незабутність, відкритість для пам'яті» [10]. Майже в сократівському розумінні істина очевидна, але ж прихована. Тобто пошук істини – це подія викривання, виявлення сутності. Для Гайдеггера важливо те, що викривання істини містить в себе щось приховане (таємниче, невідоме) та значуще. Тоді як в поінформованості науки істина відсутня, як відсутня таємниця. Наука дає відповіді, тоді як істина розкривається в запиті, питанні, що наближено до межі можливого. Подвійність істини (суб'єкт – предикат) у Гайдеггера відкривається в новому ракурсі: таємниця – її розкриття, питання – подія виявлення як відсторонення від раціонального розуміння. Людина не тільки пізнає, а й виявляє себе в процесі викривання істини.

Ганна Аренд, учениця та послідовниця М. Гайдегера, долучила концепцію виявлення істини свого вчителя до політики, вважаючи, що людське суспільство здійснюється не тільки й не стільки на раціональному знанні, скільки на взаємному саморозкритті людей в публічному просторі шляхом політичної дії. Явище й істина, феномен й достовірність в політиці стають ідентичними. Люди в політиці так само як речі в науці, мають себе виявляти, виступаючи іншою стороною раціональності, характерної для сучасного суспільства.

У наступних етапах розвитку німецької та французької філософії ХХ століття теорія істини не тільки розвивається як процес виявлення, а й як сполучення, співпадіння істини та події, які не так важливі самі по собі, як те що їх об'єднує. Тобто істина полягає не в об'єктах або речах й не в суб'єктах, а в тому, що їх зводить разом у певних подіях, сполученнях, у деякому «перетасуванні» речей, що викриває обрій для інтерпретації тих чи інших фактів.

Німецький філософ Вальтер Бенямін закликав сприймати істинну ні в платонівському сенсі прообразів (ейдосів), а як «сузір'я», коли певні речі факти та явища складаються в сполучення «сузір'я», що й стає істиною. Ж. Дельоз визнає випадково складене сузір'я, яке працює вже як певний механізм, машина взаємних переходів та різновидів відносин. Ален Бад'ю розуміє істину як функцію події, яка так само, як й у Гайдегера, виступає виявленням прихованих, пригнічених елементів певної ситуації. При цьому, на відміну від Гайдегера, у Бад'ю подія сама по собі до кінця не існує. А істина – це те, що суб'єкт певним (релігійним чином) має підтримувати, як те що існує на стику об'єктивного та суб'єктивного. Жан Лакан пропонує теорію формульної мови, як яскравого висловлювання, яке здійснює подію, на тлі чого приходить розуміння істини. Тобто справжня істина є дією, завдяки чому Лакан протиставляє знання (теоретичне або практичне встановлення знань про зовнішню дійсність) та істину, яку ми розуміємо про себе шляхом дії.

Наведений вище історико-філософський екскурс становлення методології пошуку істини в ХХ столітті показав, що в філософському просторі теоретичні абстракції зайшли в коло феноменологічної редукції й співбуттєвого проживання глибини реальності як чисті, необумовлені зовнішнім, стани свідомості та підсвідомі переживання. Епістемологічні теорії постмодерну, прагнучи виявити істину в її абсолютному сянні, викликали зворотній ефект у вигляді відмови від недосягненої абсолютної істини й звертання пересічного споживача інформації до правди, ніби то синонічної істини. Складні пошуки істинної реальності в філософських колах постмодерну залишилися у корпоративному обмеженні, а в світі соціальної дійсності кінця ХХ ст. починає панувати правда про факти та явища зовнішнього світу. Більша частина цих фактів стає жертвою відносності й суб'єктивної інтерпретації. І при бажанні, будь-який очевидний факт можна переінтерпретувати до непізнаності. Скептицизм й нігілізм постмодерну призводить до того, що будь-яка істина стає відносною. Ця позиція починає використовуватися в сучасному світі достатньо цинічно та породжується поширену позицію обивателя: «у кожного своя правда» і як наслідок – світ інформації заповнюють фейки. Тобто відстороненість від скрадних шляхів збагнення неупередженої істини як такої, призводить до зворотного ефекту, будь-яка версія приймається як переконлива. На цьому тлі виявляється парадоксальне

явище сучасного суспільства – тотальне заповнення соціального простору інформацією різного рівня достовірності. Парадокс інформаційної доби полягає в тому, що в силу тотального скептицизму, люди стають більш довірливими, невимогливі до обґрунтувань та достовірності доказів. Так виникає небезпека суб'єктивного свавілля, крайня форма якого може проявитися в патології соліпсизму. На цьому тлі поширеною установкою «у кожного своя правда» виникають широкі можливості розповсюдження феномену постправди.

Для усвідомлення змісту феномену постправди необхідно визначити різницю між істиною та правдою, поняття які в багатьох мовах не розрізняються та виражаються єдиним словом. Наприклад, в англійській мові істина та правда перекладаються переважно як truth. Але ж в українській мові ці поняття змістовно різняться. Якщо істина це скоріше філософська категорія, що претендує на абстрактне обґрунтування та об'єктивність, то правда наближається вже до середовища споживчого світу, де на тлі інформаційного різноманіття набуває характер суб'єктивного вживання або приналежності до якоїсь визнаної думки, світоглядної настанови чи політичного руху. На кшталт «Комсомольської правди», періодичного видання яке транслює «свою правду», тобто ідеологічно обумовлену інтерпретацію подій та відповідне подання фактів та явищ.

Висновки. Метамоделерн на тлі осцилятивної природи світогляду сприяє формуванню феномену постправди та його входження в широкий простір соціокультурної комунікації. Філософським підґрунтям феномену постправди виступає поглиблена інтенція обґрунтування методологічних шляхів пошуку істини в епістемологічних студіях континентальної філософії ХХ століття, що спирається на феноменологічну редукцію, уточнюючи та заглиблюючи її в філософії свідомості в безпосередніх проживаннях істини через собитійність. Постмодерн сформував теоретичне підґрунтя для метамоделерну, який сприймає все, при цьому нічого до кінця не стверджуючи й не відмовляючись від попередніх здобутків культури. Для метамоделерну модерн виступає стратегією прагнення до вищого, кращого, істинного.

На тлі іронічного відсторонення постмодерну від реалій зовнішнього світу та поширеного скептицизму і нігілізму щодо можливостей збагнення абсолютної істини формуються умови підміни істини правдою, яка вже не вимірюється об'єктивними та всезагальними критеріями, а допускається у вигляді вільних інтерпретацій як передумова виникнення феномену постправди.

Так з одного боку на тлі філософських пошуків істини та тенденції суб'єктивації методології її виявлення постмодерном, з іншого – виокремлення з філософського концепту істини поняття правди, яке носить вже побутовий або ідеологічно заангажований характер, формуються підстави для появи постправди в першій чверті ХХІ століття в межах світоглядної парадигми метамоделерну, згідно якої осциляція, тобто коливання між протилежностями та можливістю допустити одночасно бінарні опозиції (правда – хиба), сприяє легітимізації постправди.

При цьому підміна істини правдою, а потім інверсія правди в постправду відбувається завдяки епістемологічній тактиці постмодерну. Постправда в метамоделерні стає далекою не тільки від істини, але й від правди. При цьому на тлі поборників «постправд» формується небезпечний для суспільства, маніпулятивний простір, що провокує соціальні конфлікти.

Список використаних джерел

1. Губернатор О. І. Метамоделернізм як нова парадигма сучасних культурних практик. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2023. № 1. С. 109–114.
2. Дроздовський Д. І. Постколоніальна основа трансмоделернізму й метамоделернізму в теоретичних поглядах О. Павлова. *Південний архів (філологічні науки)*. 2021. № 88. С. 54–52.
3. Дроздовський Д. І. Літературний процес як голістичний феномен: реалізм – модернізм – постмодернізм- метамоделернізм (інтерпретаційні підходи Григорія Ключака). *Наукові записки КДПУ. (Філологічні науки)*. 2013. № 114. С. 8–14.

4. Загурська Н. В. Нова Щирість В Пост-Постмодерному Мистецтві. *Вісник Харківського Національного Університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські Перипетії»*. 2022. С. 19–26. URL: <https://doi.org/0.26565/2226-0994-2022-66-22022> (дата звернення: 05.06.2023).
5. Маниюков О. Ю. Виміри нерівності у політичному метамодернізмі (Ханзі Фрайнахт) та епоха доступу (Джеремі Ріфкін). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*. 2021. № 65. С. 22–31.
6. Маниюков О. Ю. Розуміння людської дивідуюальності в політичному метамодернізмі. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*. 2022. № 66. С. 27–37.
7. Меншеніна А. Є. Постмодерн VS. Постпостмодерн: Можливості осягнення політичної дійсності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2021. № 22. С. 30–35.
8. Моцаренко К. В. Мова метафор як елемент жанрової ідеї багателі у музичному універсумі В. Сильвестрова. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2019. № 55. С. 135–154.
9. Одробінський Ю. В. Метамоделізм і скульптура: світовий і український контекст. *Гілея*. 2018. № 132. С. 261–264.
10. Павленко І. В. Концепт істини у давньогрецькій філософії ΑΛΗΘΕΙΑ як семантичний кластер. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2022. № 5 (2). С. 49–56.
11. Серета Є. Від постмодерну до метамодерну: що ж буде завтра з нами? 2017. URL: <https://detector.media/infospace/article/131264/2017-10-25-vid-postmodernu-do-metamodernu-shcho-zh-bude-zavtra-z-namy/> (дата звернення: 06.08.2023).
12. Шабанова Ю. О. Осциляція як вимір філософії метамодерну. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2019. № 2 (2). С. 13–22.
13. Шабанова Ю. О. Метамоделізм в мистецькому просторі передчуття нової культурної парадигми. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2022. № 43. С. 87–94.
14. Abramson S. Ten Basic Principles of Metamodernism, 2015. URL: https://www.huffpost.com/entry/ten-key-principles-in-met_b_7143202 (дата звернення: 07.06.2023).
15. Akker R. van den & Gibbons A. & Vermeulen T. *Metamodernism: History, Affect and Depth After Postmodernism*. London: Rowman & Littlefield, 2017. 260 p.
16. Dumitrescu A. What is Metamodernism and Why Bother? Meditations on Metamodernism as a Period Term and as a Mode, 2016. URL: <https://electronicbookreview.com/essay/what-is-metamodernism-and-why-bother-meditations-on-metamodernism-as-a-period-term-and-as-a-mode/> (accessed: 10.09.2023).
17. Freinacht H. The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics. Book One (Metamodern Guides). Metamoderna ApS, 2017. 414 p.
18. Rowson R. & Layman P. Metamodernity. Dispatches from a Time Between Worlds: Crisis and emergence in metamodernity. *Perspektiva*, 2021. 376 p.
19. Storm J. A. J. Metamodernism: The Future of Theory. University of Chicago Press, 2021. 328 p. URL: <https://doi.org/10.4000/zjr.2355> (accessed: 15.08.2023).
20. Tor-helge Allern Myth and Metaxy, and the Myth of Metaxis. *Playing Betwixt and Between*. Nesna: IDEA Publications, 2002. P. 77–85.
21. Turner L. Metamodernism: A Brief Introduction. Metamodernism, 2015. URL: <http://www.metamodernism.com/2015/01/12/metamodernism-a-brief-introduction/> (accessed: 05.09.2023).
22. Turner L. The Metamodernist Manifesto. Metamodernism, 2011. URL: <http://www.metamodernism.org> (accessed: 07.09.2023).
23. Vermeulen T. & Akker R. van den. Notes on metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*, 2010. V. 2 (1). P. 56–77.

References

1. Hubernator O. I. (2023). Metamodernizm yak nova paradyhma suchasnykh kulturnykh praktyk [Metamodernism as a new paradigm of modern cultural practices]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriy kultury i mystetstv* – Bulletin of the National Academy of Managers of Culture and Arts, 1, 109–114 [in Ukrainian].
2. Drozdovskiy D. I. (2021) Postkolonialna osnova transmoderizmu u metamodernizmu u teoretichnykh poglyadah O. Pavlova [The postcolonial basis of transmoderism and metamodernism in the theoretical views of O. Pavlov]. *Pivdenniy arhiv (filologichni nauki)* – Southern archive (philological sciences), 88, 52–54 [in Ukrainian].
3. Drozdovskiy D. I. (2013). Literaturniy protses yak golistichniy fenomen: realizm – modernizm – postmodernizm – metamodernizm (interpretatsiyi pidhodit Grigoriya Klocheka) [Literary process as a holistic phenomenon: realism – modernism – postmodernism – metamodernism (interpretative approaches of Grigory Klochek)]. *Naukovi zapiski KDPU. (Filologichni nauki)* – Southern archive (Philological sciences), 114, 8–14 [in Ukrainian].
4. Zahurska N. V. (2022). Nova Shchyryst V Post-Postmodernomu Mystetstvi [New Sincerity in Post-Postmodern Art]. *Visnyk Kharkivskoho Natsionalnoho Universytetu Im. V. N. Karazina. Seriya «Filosofia. Filosofski Perypetii»* – Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series «Philosophy. Philosophical Vicissitudes», 19–26. URL: <https://doi.org/0.26565/2226-0994-2022-66-22022> (accessed: 05.06.2023) [in Ukrainian].
5. Maniukov O. Yu. (2021). Vymiry nerivnosti u politychnomu metamodernizmi (Khanzi Frainakht) ta epokha dostupu (Dzheremi Rifkin) [Dimensions of Inequality in Political Metamodernism (Hanzi Freinacht) and the Age of Access (Jeremy Rifkin)]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya «Filosofia. Filosofski perypetii»* – Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series «Philosophy. Philosophical vicissitudes», 65, 22–31 [in Ukrainian].
6. Maniukov O. Yu. (2022). Rozuminnia liudskoi dyvidualnosti v politychnomu metamodernizmi [Understanding human individuality in political metamodernism]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya «Filosofia. Filosofski perypetii»* – Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series «Philosophy. Philosophical vicissitudes», 66, 27–37 [in Ukrainian].
7. Menshenina A. Ie. (2021). Postmodern VS. Postpostmodern: Mozhyvosti osiahnennia politychnoi diisnosti [Postmodern VS. Post-postmodern: Possibilities of understanding political reality]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova* – Scientific journal of the NPU named after M. P. Drahomanova, 22, 30–35 [in Ukrainian].
8. Motsarenko K. V. (2019). Mova metafor yak element zhanrovoi idei bahateli u muzychnomu universumi V. Sylvestrova [The language of metaphor as an element of the genre idea of bagatelle in the musical universe of V. Sylvestrov]. *Problemy vzaiemodii mystetstva, pedahohiky ta teorii i praktyky osvity* – Problems of the interaction of art, pedagogy and the theory and practice of education, 55, 135–154 [in Ukrainian].
9. Odrobinskyi Yu. V. (2018). Metamodernizm i skulptura: svitovyi i ukraïnskyi kontekst [Metamodernism and sculpture: world and Ukrainian context]. *Hileia – Gilea*, 132, 261–264 [in Ukrainian].
10. Pavlenko I. V. (2022). Kontsept istyny u davnohretskii filosofii ΑΛΗΘΕΙΑ yak semantychnyi klaster [Koncept istyny u davnohretskii filosofii ΑΛΗΘΕΙΑ yak semantychnyi klaster]. *Epistemolohichni doslidzhennia v filosofii, sotsialnykh i politychnykh naukakh* – Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences, 5 (2), 49–56 [in Ukrainian].
11. Sereta Ye. (2017). *Vid postmodernu do metamodernu: shcho zh bude zavtra z namy?* [From postmodern to metamodern: what will happen to us tomorrow?]. URL: <https://detector.media/infospace/article/131264/2017-10-25-vid-postmodernu-do-metamodernu-shcho-zh-bude-zavtra-z-namy/> (accessed: 06.08.2023) [in Ukrainian].
12. Shabanova Yu. O. (2019). Ostsyliaitsiia yak vymir filosofii metamodernu [Oscillation as a dimension of Metamodern philosophy]. *Epistemolohichni doslidzhennia v filosofii, sotsialnykh i politychnykh naukakh* – Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences, 2 (2), 13–22 [in Ukrainian].
13. Shabanova Yu. O. (2022). Metamodern v mystetskomu prostori peredchuttia novoï kulturnoi paradyhmy [Metamodernism in the artistic space is a premonition of a new cultural paradigm]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku* – Ukrainian culture: past, present, ways of development, 43, 87–94 [in Ukrainian].
14. Abramson S. (2015). *Ten Basic Principles of Metamodernism*. URL: https://www.huffpost.com/entry/ten-key-principles-in-met_b_7143202 (accessed: 07.06.2023).
15. Akker R. van den & Gibbons A. & Vermeulen T. (2017). *Metamodernism: History, Affect and Depth After Postmodernism*. London: Rowman & Littlefield, 260 p.
16. Dumitrescu A. (2016). *What is Metamodernism and Why Bother? Meditations on Metamodernism as a Period Term and as a Mode*. URL: <https://electronicbookreview.com/essay/what-is-metamodernism-and-why-bother-meditations-on-metamodernism-as-a-period-term-and-as-a-mode/> (accessed: 10.09.2023).
17. Freinacht H. (2017). *The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics*. Book One (Metamodern Guides 1). Metamoderna ApS, 414 p.
18. Rowson R. & Layman P. (2021). Metamodernity. Dispatches from a Time Between Worlds: Crisis and emergence in metamodernity. *Perspektiva*, 376 p.
19. Storm J. A. J. (2021). Metamodernism: The Future of Theory. University of Chicago Press. URL: <https://doi.org/10.4000/zjr.2355> (accessed: 15.08.2023).
20. Tor-helge A. (2002). Myth and Metaxy, and the Myth of Metaxis in: *Playing Betwixt and Between*. Nesna: IDEA Publications, P. 77–85.
21. Turner L. (2011). The Metamodernist Manifesto. Metamodernism. URL: <http://www.metamodernism.org> (accessed: 05.09.2023).
22. Turner L. (2015). Metamodernism: A Brief Introduction. Metamodernism. URL: <http://www.metamodernism.com/2015/01/12/metamodernism-a-brief-introduction/> (accessed: 07.09.2023).
23. Vermeulen T. & Akker R. van den. (2010). *Notes on metamodernism*. *Journal of Aesthetics & Cultur*, P. 56–77.